

Душкін Станіслав Сергійович,
*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної механіки та
технологій захисту навколишнього середовища,
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: 0000-0002-9345-9632*

ОНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

НУЦЗ України, як і інші ВНЗ, які підпорядковуються одночасно МОН та МВС, постійно стикаються з проблемою формування освітніх програм, які б могли водночас задовольнити освітній процес для курсантських та студентських груп. Проте, глибина проблеми та її загальний масштаб розкрився з наступом військових дій в наслідок військової агресії росії, що поділили курсантів та студентів на дві окремі гілки не тільки в плані організаційного, а ще й в плані освітнього процесів. Цей виклик дав поштовх до впровадження інноваційних підходів цифрової трансформації та оптимізації використання матеріально-технічних ресурсів. Не обійшов цей виклик і підготовку фахівців з техногенно-екологічної безпеки.

Вищезазначене, мотивує к оновленню змістової складової освітньої програми (далі ОП), а саме розкриття таких тем, як «Військова екологія», «Техногенні катастрофи в умовах війни», «Екологічні наслідки бойових дій», «Гуманітарні аспекти техногенно-екологічної безпеки», актуалізації інформації щодо оновлення даних про ризики та загрози, впровадження нових методів оцінки та прогнозування, розробки нових технологій запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Зміни в змісті навчальних дисциплін мають на меті дати здобувачам знання та навички, необхідні для роботи в умовах війни та повоєнної відбудови.

ОП [1-3] розроблена відповідно до стандарту вищої освіти [4] за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 18 Виробництво та технології, спеціальності 183 Технології захисту навколишнього середовища (далі ТЗНС), затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13 листопада 2018 року № 1241. ОП не може бути повністю або частково відтворена, тиражована та розповсюджена без дозволу Національного університет цивільного захисту України.

Метою оновлення концепції ОП є формування у здобувачів вищої освіти (студентів) комплексу знань, умінь та навичок, необхідних для вирішення природоохоронних завдань в професійній діяльності у сфері захисту навколишнього природного середовища від впливу небезпечних чинників через теоретичне та практичне навчання від небезпечних впливів зокрема в регіонах, що постраждали від воєнної агресії з

урахуванням вимог Кодексу цивільного захисту України [5] та Концепції військово-патріотичного виховання в закладах МВС України [6]. Реалізація мети досягається введенням в освітній процес не типових для спеціальності ТЗНС освітніх компонентів для набуття базових знань щодо забезпечення належного рівня пожежної безпеки; організації заходів цивільного захисту на підприємстві від вражаючих факторів надзвичайних ситуацій (далі НС) з урахуванням особливостей виробничої діяльності; набуття практичних вмінь користування засобами індивідуального і колективного захисту; оволодіння навичками з надання першої допомоги; формування стійкості до стресових ситуацій та оволодіння необхідними військовими навичками. Програма орієнтована на подальшу професійну або наукову кар'єру за фахом або у суміжних сферах, а права випускників на працевлаштування не обмежуються.

При вдосконаленні ОП введені наступні освітні компоненти [7]: «Первинна військово-професійна підготовка», «Дії в надзвичайних ситуаціях та правила пожежної безпеки», «Підготовка з надання домедичної допомоги», «Небезпеки радіаційного, хімічного та біологічного походження», «Спеціальні процедури з відбору зразків радіоактивних, хімічних та біологічних речовин» та «Екологічне право».

В ході оновлення концепції переосмислено мету, орієнтацію та фокус ОП. Розширено перелік компетентностей та результатів навчання. Перероблено структурно-логічну схему відповідно до комплексного підходу планування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача – усі програмні компетентності та програмні результати навчання забезпечуються обов'язковими освітніми компонентами.

Таким чином, ОП набула наступні особливості:

- базування на концепціях егоцентризму, екологічного імперативу та стратегії сталого розвитку для вирішення екологічних проблем;
- застосування різноманітних методів і методик, що дозволяє провести комплексну оцінку впливів на довкілля та розробити ефективні заходи щодо його захисту;
- використання сучасних засобів інформаційних технології, активно використовується сучасне технологічне та лабораторне обладнання, комп'ютерна техніку та програмне забезпечення для розв'язання завдань захисту довкілля.

Також кафедрою запропоновано вибірковий освітній компонент «Забезпечення екологічної безпеки систем питного водопостачання» [7]. У ході вивчення дисципліни здобувачі повинні набути здатність аналізувати різноманітні аспекти, пов'язані з безпекою водопостачання (ДРН4).

Побудова ОП базується на принципах, які підтримують рівність, повагу, добротність та навчання: гендерна рівність, унікальність особистості, академічна добротність, критичне мислення, повага до різноманітності та заохочення здобувачів до постійного навчання розвиваючи в них навички самостійного навчання.

Підсумовуючи, оновлена концепція освітньої програми «Техногенно-екологічна безпека» в університеті має йти в ногу з часом, враховуючи сучасні виклики та потреби суспільства. Її впровадження допоможе сформувати нове покоління свідомих фахівців, здатних вирішувати складні екологічні проблеми та будувати стійке майбутнє. З огляду на вищезазначене, стає зрозумілим, що розробка та впровадження нових освітніх компонентів є нагальною потребою. Ці компоненти повинні сприяти ефективному досягненню програмних результатів, відповідати сучасним викликам та потребам суспільства, а також мати чітко виражену практичну спрямованість.

Список використаних джерел

1. Освітня програма, 2022 рік набору: Техногенно-екологічна безпека. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2022/183_teb_bak.pdf
2. Освітня програма, 2023 рік набору: Техногенно-екологічна безпека. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2023/183_TEB_bak23.pdf
3. Проєкт освітньої програми на 2024 рік. URL: http://www.fteb.nuczu.edu.ua/images/kafedra/kafedra-pm/akred-bak/183_TEB_bak_24_project.pdf
4. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища» галузі знань 18 «Виробництво та технології» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затв. Наказом МОН України № 1241 від 13.11.2018 р. Офіційне видання. Київ, 2020, 18 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/183-Tekhn.zakh.navk.seredov-bakalavr-VO-zatv.stand.01.11.pdf>
5. Кодекс цивільного захисту України : [прийнято 12.06.2012, № 5403-VI] // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 38-39. – Ст. 5403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5403-17>
6. Наказ МВС України № 6 від 29.11.2022 р. "Про затвердження Концепції військово-патріотичного виховання в МВС України та центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра МВС" URL: <https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/inform-pro-diyalnosti/210-.pdf>
7. Силабуси за освітніми програмами. Силабуси за освітньо-професійною програмою «Техногенно-екологічна безпека» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спеціальність 183 – Технології захисту навколишнього середовища, галузь знань 18 – Виробництво та технології. URL: <https://bit.ly/4aqqmmB>